

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 16. Ex antedictis corollaria quædam,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

Et certe tale quid non esse de illius intentione, satis colligitur ex eo, quod ad consulendum timoratis conscientijs, & ad tollendas occasiones peccandi, duobus tantum casibus exceptis, tam communicationem indulserit. Si enim hanc in infinitis casibus, nullo etiam urgente metu mortis, concesserit, quomodo censerebitur in duobus eandem tantam severitate prohibuisse, ut quantumcumque nulla fidei, aut disciplinae Ecclesiasticae conferuandae necessitas exigat, declinanda sit cum periculo vitae, & cruciatuum corporis? Accedit quod non sit existimanda pia mater Ecclesia intendere afflictionem dare afflictis. Hanc doctrinam alij in eam citatis Couar. habent ad Cap. Alma mater, 1. par. §. 3. sub finem.

Tertia propositio est. Si quis in causa mortis, aut cruciatuum corporis cum excommunicato communicauerit in peccato mortali, ut in furto, vel in fornicatione, ipsum peccare mortaliter, excommunicationemque minorem incurrere (atque iuxta antedicta num. 94. interdum maiorem) sicut peccat, & incurrit minorem excommunicationem communicando cum detrimento fidei, aut contemptu clauium Ecclesiae. Secundum quam propositionem Angelus, Sylu. Nauarr. & Couar. locis cit. limitandum volunt Cap. Sacris, De ijs quae vi metusve causa fiunt: dum definit excommunicationis labe contaminari communicantem cum excommunicato per metum; qui extenuat quidem culpam, sed eam non tollit; quoad quidem pro nullo metu debet quis peccatum mortale perpetrare. Limitandum, inquam, ut sensus eorum verborum sit, non quidem quemcumque, qui per metum, etiam in diuinis communicauerit cum excommunicatis, penam iuris incurrere: sed eum qui ita communicauerit, ut communicatio sit in crimine, seu sit perpetratio actus de se illiciti; vel sit in praedictum fidei Catholicae, vel in contemptum disciplinae Ecclesiasticae.

Ceterum haec haec tenus dicta de metu excusante, intelligenda sunt de iusto, quem dicunt cadentem etiam in constantem virum: alius enim metus, communicantem cum excommunicato siue in diuinis, siue etiam in humanis, non excusat a censura, ut nec a peccato, quantumuis absit contemptus: etsi negandum non est aliquantulum attenuare peccatum ipsum. Quis autem sit metus cadens in constantem virum, habes expositum in praeced. libro quinto cap. 8.

Quaerere tandem potest aliquis, An praecipit quoque Superioris iubentis communicationem cum excommunicato, excuset communicantem? Cui respondendum est, praecipit quidem Episcopi non excusare. Nam ex quo ipse ut ino potest excommunicati communionem, iuxta Cap. Cum desideres, De sentent. excommunicat. nec alijs. Id concedere, aut praecipere potest, iuxta regulam 54. iuris, ff. Nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse habeat: praecipit tamen Papa excusare; quia ex quo Papa potest quacumque ratione ab excommunicatione absolueret, argumento Clementinae finalis De sentent. excommunicat. existimabitur potius absoluisse, quam praecipere illicitum.

CAP. XVI.

Ex antedictis corollaria quaedam.

SVMMARIVM.

- 131 Cur excommunicatio dicatur poena, qua nulla maior in Ecclesia.
 132 Excommunicationem, poenam esse non tantum externam, sed etiam internam, contra Lutherum.
 133 Obiectio pro eodem Luth. ro. cum responsione.
 134 Quo sensu excommunicatus dicatur separatus ab Ecclesia, & Sathana traditus.
 135 Potestatem diabolo datam per excommunicationem, non esse irrationabilem.
 136 Per excommunicationem anima damno afficitur.
 137 Dicitur a Nauarro, non esse licitum audire Missam publici concubinarum, reijcitur.

Valerij Par. II. Tom. 3.

138 Ea quibus ille se rueri posse videtur, reijcuntur.

139 Moderatid cum qua accipi debet contrarium eius quod docet.

HX haec tenus dictis de effectibus excommunicationis maioris, deque eorundem impedimentis, nonnulla sequuntur paucis perstringenda, antequam de minore excommunicatione dicere aggrediamur.

PRIMUM EST. Cum tot per maiorem excommunicationem incurrantur incommoda, merito in Cap. Corripiantur, 24. quaest. 3. eam dici poenam, qua nulla maior est in Ecclesia. De quo dicto videri potest Vgolinus tab. 2. cap. ultimo, §. 1. num. 8. & 9. ut & in praeced. num. 6. & 7. de eo quod eadem excommunicatio dicitur, tum mucro Episcopi, 16. quaest. 2. Cap. Visis, in fine, & Cap. Quoniam in plerisque, De officio Ordinarij: tum etiam mors, in Cap. Per venerabilem, prope finem, Qui filij sint legitimi. Merito quoque Concil. Trid. sess. 25. cap. 3. De reform. praecipere, excommunicationem quantumuis sit neruus Ecclesiasticae disciplinae, & ad continendos populos valde salutaris, sobrie exercenda esse: neque, si aliter, quam excommunicatione, delinquens coerceri possit, eam esse usurpandam. Cui sententiae congruenter Sotus in 4. dist. 22. quaest. 1. art. 2. col. 7. damnat eos Praelatos, qui aut pro exiguo furto olerum, aut fructuum, excommunicationem decernunt: aut nihil nisi sub poena excommunicationis praecipere norunt: aut etiam citationis schedulas subscriptas notarijs concedunt, in quibus ipsi quorum voluerint nomina inscribant: aut demum qui per excommunicationem cogunt aliquem soluere debita, qui possit ad id compelli in foro ciuili, aut alia via seculari. Quod postremum specialiter Concil. Trid. loco citato vetat. Vide in eandem sententiam alia apud Couarruiam ad Cap. Alma mater. 1. parte, §. 9. num. 1.

SECUNDUM EST. Excommunicationem maiorem, non solum esse poenam externam, ut perperam sensit Lutherus art. 23. eorum, qui a Leone decimo damnati sunt (quem confutant Dominicus Sotus in 4. dist. 22. quaest. 1. artic. 1. col. 7. & alter Sotus in Institut. Sacerdot. de excommunicatione, lect. 2. & Couarruias ad Cap. Alma mater, in principio, num. 9.) sed etiam internam animae, quam priuatio adiumentis communium precum Ecclesiae, perceptionis Sacramentorum, & piorum colloquiorum. Quae priuatio licet non tollat ab anima gratiam gratum facientem: quia id tantum fit per peccatum mortale, ex Concil. Trid. sess. 6. cap. 15. tollit tamen dispositiones ad eandem. Non enim dubium est per participationem Sacramentorum, & auditionem diuinorum officiorum, ac pia colloquia, sanctamque aliorum conuersationem, tales dispositiones nobis facile contingere. Et ita intelligendum est quod Syll. Excommunicat. nu. 1. vers. 2. inter excommunicationis effectus ponit, excludere a regno caelorum; quod nimirum priuatio adiumentis quibus homo disponitur facilius ad gratiam gratum facientem, sic qua regnum caelorum nequit haberi. Nec enim sensus esse potest is quem verba praeserunt; quia cum excommunicatio maior non feratur nisi ob peccatum mortale, ex Cap. Nemo Episcoporum, 11. quaest. 3. in eo in quem fulminatur, inuenit effectum ipsum excludendi a regno caelorum, tanquam necessario comitantem peccatum mortale.

Si quis obijciat pro Luthero, excommunicationem esse medicinam animae, iuxta Cap. Cum medicinalis, De sententia excommunicat. in 6. ideoque non debere obesse animae, sed tantum prodesse. Respondendum est primo, sicut quae purgant corpus, mederi dicuntur, etiam si multis dominis interea illud afficiant, si ipsum tandem sanitati restituant: sic etiam excommunicatio mederi dicitur, quia damno afficit in eum finem, ut tandem pulsa contumacia, vitae spiritali quis restituitur. Respondendum est secundo, etiam si excommunicatio non sit medicinalis excommunicato indurato, esse tamen reliquis membris Ecclesiae; quia per eam consulitur incolumitati totius reliquae communitatis, sicut cum membrum, ne vlcus eius serpat latius, praeseruitur a toto corpore, ut incolumitati huius consulatur. Quae utraque responsio attingitur in ante memorato Cap. Corripiantur.

TERTIUM EST. Licet excommunicatus non ita separatur ab Ecclesia, ut desinat esse verum eius membrum, si

retineat fidem (quam ad hoc sufficere, vt quis sit Christianus, habetur ex Concilio. Tri den. sess. 6. Can. 28. De iustificatione) sicut nec quando pater filio propter aliquod scelus eius denegat necessaria ad sustentationem, is definit esse illius verus filius. Attamen quis separatur à participatione adiutorum quibus fideles muniuntur aduersus dæmonis incursionem, ideo censetur traditus Sathanae. Quem accipere maiorem potestatem in hominem per excommunicationem, quam per peccatum mortale, confirmat Couarr. ad Cap. Alma mater, in initio, nu. 6. & aperte colligitur ex cap. 5. prioris ad Corinth. vbi D. Paulus ait se iudicasse fornicarium tradere Sathanae in interitum carnis. Dum enim illum, qui peccando se dæmoni mancipauerat (iuxta illud 2. Petri 2. A quo quis superatus est, huius & seruus est) ait se tradere Sathanae: sin dubio indicat aliquam dæmonis potestatem maiorem quam per peccatum obtinuerat. Certe Panor. in Rubricam Defenten. excommunicationis, n. 4. post glosam ad Cap. Audi, 11. quæst. 3. non dubitat dicere diabolum vti excommunicato, velut quodam pecore, perinde ac rusticus vti iumento suo; atq; Angelum deputatum ad custodiam, in ipso minus operari, quam antea.

135. De qua potestate per excommunicationem data diabolo, D. Thom. in 4. dist. 18. qu. 2. art. 1. in explicatione 2. quæst. ad 3. duo notat consideranda. Alterum est, in primitiua Ecclesia, quando oportebat homines per signa ad fidem inuitare, sicut donum Spiritus sancti visibili signo manifestabatur; ita excommunicationem innotuisse per vexationem corporalem à diabolo. Alterum est, non esse inconueniens, vt q. desperatus non est, tradatur hosti: quia non traditur quasi damnandus, & afficiendus extremo supplicio, sed quasi corrigendus; non quod dæmon eam correctionem propositam habeat, sed quod homo ipsius incursionibus vexatus, ad seipsum corrigendum adducatur. Sic D. Paul. loco cit. ait se tradidisse Sathanae fornicarium, vt spiritus ipsius saluus fieret in die Domini. Et in prioribus ad Timoth. cap. 1. se Alexandrum, & Hymenæum tradidisse Sathanae, vt discederent non blasphemare. Sic vero Ecclesia excommunicando tradit Sathanae, vt integra ei sit quoties voluerit illum à tali potestate liberare.

Non sunt autem in hac re crudeles habendi Ecclesiastici Iudices; sicut nec pastor qui pecudæ morbidam, pecus suam inficientem, extra caulas constituit, aut Medicus qui vulnus latius serpens abscondit. De quo in Cap. Corripiantur, 24. quæstione 3. Et certe illud quod congruenter Christi institutioni, & Apostolorum exemplo fit, dicere crudele, blasphemum quadam est. Adde quod imitatione diuinæ iustitiæ ad reuocandum peccatorem ad sanam mentem, Ecclesia vtiatur excommunicatione, prouidendo illum, tum humana conuersatione, vt confundatur; iuxta illud 2. ad Thessal. 3. Non commisceamini cum illis, vt confundatur; tum etiam adiumentis spiritibus, vt sibi ipse relictus in firmitatem suam sentiat. Nam Deus peccatorem ad se reuocat interdum flagellis, & confusione, iuxta illud Psal. 83. Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine; interdum vero auxilij subtractione, quam expertus Dauid Psal. 29. dixit; Auertisti faciem tuam, & factus sum conturbatus. Adde, quod Ecclesia vtiatur tantum hac poena in contumaces, quibus nihil profuit benignitas monitionum, vt bene declarat Vgolinus tab. 2. cap. 23. in initio nu. 9.

36. QUARTVM EST. Merito à Couarr. ad Cap. Alma mater, in initio sub fine nu. 8. glosam ad Cap. Quod quicunque, 24. quæstione 1. reprehendi in eo quod habet, excommunicationem nullum effectum habere quoad Deum, sed solum quoad Ecclesiam militantem, id est, non priuare bonis interioribus animæ, sed solum exterioribus. Nam ante habitum est priuare communibus Ecclesiæ precibus, & Sacramentorum usu. Merito etiam à Soto in 4. dist. 22. quæstione 1. artic. 1. non procul ab initio, reprehendi Gabrielem in 4. dist. 18. quæstio. 2. art. 1. notab. 3. corol. 3. dicentem quod Ecclesia per sententiam excommunicat, neminem damnificat, sed solum ostendat hominem à seipso per suum peccatum damnificari. Traditum est enim excommunicatum esse multis incommodis obnoxium, quibus peccator non subijcitur per delictum suum, prout bene ostendit Vgolinus De censuris tab. 2. cap. 9. §. 2.

137. QVINTVM EST. Non videri quietendum Nauar-

ro, in eo quod ait in Enchir. cap. 25. num. 80. illos qui audiunt Missam publici cœcubinarii, mortaliter peccare, nisi probabilis ignorantia iuris illos excuset. Nam et si peccari non potest talem prohibitionem aliquando factam esse in Ecclesia, vt constat ex Cap. Nullus, & Cap. Præter, distinctione 32. atque Cap. Vltra, & Cap. Quælitum est, De cohabitatione Clericorum, & mulierum, & quibusdam alijs: nec dubium est sententiæ ipsius D. Thomam, & alios antiquiores Theologos fauere; nihilominus idem Nauarr. De penitentia, distinctione 6. cap. 1. §. Laboret, num. 10. tangit post D. Anto. 2. par. titul. 9. cap. 10. §. 1. vers. Sextum, & Sylu. in verbo Missa 2. quæstio. 3. ac Adrian. in 4. tractatu de Eucharistia, in quæstione de ijs quæ impediunt Ministerium, ne sacrum ministerium possit perficere, vers. Quantum ad 3. per constitutionem Concilij Constantiensis (de qua dicitur in sequenti cap.) talia iura non retinens suam vim, aut certe sic temperata sunt, vt non ante obligent, quam denunciata, seu publicata sit excommunicatio eiusmodi fornicarij. Vnde consequens est, non peccare mortaliter eum qui Missam illius antequam denunciatus sit, audierit, quandoquidem memorata constitutio indulget timoratis conscientijs, vt nemo deinceps teneatur abstinere à communionem alicuius in Sacramentorum administratione, vel receptione, aut alijs quibuscumque diuinis, vel extra illa; prætextu cuiuscunque sententiæ, aut censuræ Ecclesiasticæ, nisi ille fuerit nominatim denunciatus, aut notorius Clerici percussor. Hanc sententiæ sequuntur Sotus in 4. distinctione 13. quæstione 1. art. 9. in fine, & Couarruias ad Cap. Alma mater, 1. par. §. 2. num. 10. atq; alij quos refert, & sequitur Henriquez in 1. par. suæ summæ, lib. 9. cap. 25. §. 13. littera S.

138. Neque est quod quis dicat prohibitionem audiendi Missam fornicarij, non esse ratione excommunicationis, sed ratione peccati fornicationis; per constitutionem autem Concilij Constantiensis temperata esse iura antiqua, tantum quoad prohibitionem factam ratione excommunicationis; id eoque manere antiquam obligationem vitandi fornicarij. Non est, inquam, quod quis hoc dicat: quia in Cap. Nullus, & in Cap. Præter, ante memoratis, ratio prohibitionis in eis factæ ista redditur; quod sub excommunicatione statuat, ne talis fornicarius Missam cantet. Instabis, nihil fuisse necesse ratione excommunicationis talem prohibitionem fieri; cum in genere communicatio in diuinis cum excommunicato prohibita esset. Respondetur ex Soto loco cit. id propterea fieri potuisse, quod fornicator peculiari quadam fœditate cœmaculet ministerium sacrosanctæ Eucharistiæ, & vt maiore diligentia occurreretur peccato, ad quod homines prioribus sunt; & quod tantopere repugnat puritati eiusdem Sacramenti.

139. CÆTERVM aduertendum est, hæc esse accipienda cum moderatione quam habent Diuus Antoninus, & Syluester. Primo quidem consultus sit ab alio, quam à tali sacerdote celebratam Missam audire: quia secundum omnes, prout Nauarrus habet in ante citato capite 25. numero 79. licet quoad essentialia Missæ; scilicet continentiam realem corporis, & sanguinis Domini, & quoad effectum operis operati, par sit Missa boni sacerdotis, & Missa mali; quoad preces tamen, & effectum operis operantis, multo efficacior est Missa boni (cuius anima accepta est Deo) quam mali sacerdotis. Secundo vero, vt nullum talem debeamus inducere celebrandum, etiam si nobis solis eius malitia, & indignitas nota sit. Postremo tandem, vt ab illius cœmunionem debeamus abstinere, quantum nouerimus necessarium esse, vel ipse reuocetur ad sanam mentem, vel alijs auferatur licentia peccandi, vel ne nos exponamus peccandi periculo, quod nec sibi, nec alijs creare licet.

De poenis quibus subijcitur excommunicatus contumaciter perseverans in excommunicatione per annum; quoniam ea spectant potissimum ad forum contentiosum, nihil est cur dicamus. Videri possunt Couarr. ad Cap. Alma mater, 1. parte, §. 7. n. 10. & Vgolinus De censuris tab. 1. cap. 14. §. 3.